

Franckesche Stiftungen zu Halle

Non-Christianorvm De Christo Testimonia, Oder Zeugnisse von Christo Derer, Die doch nicht Christen gewesen seyn

Eckhard, Tobias

Qvedlinbvrgi, 1736

VD18 10761438

Caput Quintum. De Testimonio Iosephi.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:gbv:ha33-1-190731](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:ha33-1-190731)

CAPVT QVINTVM.

DE
TESTIMONIO IOSEPHI.

ARGVMENTVM.

*I. Iosephi testimonium. II. Sitne genuinum disputatur. Re-
censentur nonnulli, qui pro genuino habent. Qui negat.
III. Affirmantium sententia defenditur. Iosephus legem
scribendae historiae, veritatem, sibi proponit. Non potuit
omittere narrationem de Christo. IV. Sine dubio interro-
gatus a Romanis, de Christo quid sentiret. Non suam, sed
vulgi prodidit opinionem. Flauiorum familia Christianis
non aduersa fuit. V. Romae fuerunt, qui Christi miracu-
la audierant & viderant. Breuitas indicium est auersae
mentis. VI. Historia de Paulina, in templo sub specie
Anubis violata aliquid peruersae mentis Iudaicae videtur
prodere. Gorionides videtur has suggerere cogitationes.
Domitianus eo anno, quo Iosephus desit scribere, vexauit
Christianos. VII. Ad christianam fidem num fuerit procli-
uis. Fuit discipulus Gamalielis. An Paulum Romae vi-
derit? Mansit alienus a fide christiana. Gentilismo subin-
de est blanditus. IIX. Codices Iosephi consentiunt. Anti-
quiores eas viderunt. Non sunt secuti Eusebium. IX. Io-
sephus numerauit sex & Archaeologiae suae. Non temere
potuit inferi lacinia. X. Macarius Eusebio antiquior Io-
sephi laudat testimonium. XI. Obiect. quod Patres Euse-
bio antiquiores ad Iosephum non prouocent. Respon-
datur...*

I.

DEdimus adhuc non-christianorum de CHRISTO testimonia quaedam meliora, breuiterque perquisiui-
 muſ, ſed eorum tantummodo, quorum in hiſtoria paſſionis fit mentio. Plura nunc daturis primum
 occurrit testimonium Fl. Iosephi, Iudaeorum Liuii, vti
 vocatur ab Hieronymo, Epist. XXII. ad Eustochium c. 15.
 quo de tamen nihil afferri potest, quod ante a plurimis, iis-
 que eruditissimis viris, non sit allatum. Afferemus Grae-
 ca eius verba, quae leguntur L. XII. Antiqu. c. 4.
 γίνεται δὲ κατὰ τὸν χρόνον Ἰησῆς, σοφὸς ἀνὴρ, εὖ γε ἀνδρῶν
 αὐτὸν λέγειν χυλ. ἦν γὰρ παραδεξὼν ἔργων ποιητὴ, διδάσκαλος
 ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τάληθῃ δεχομένων, καὶ πολλὰς μὲν Ἰουδαίους,
 πολλὰς δὲ καὶ ἑλληνικὰς ἐπηγάγετο, ὁ χρηστὸς ἦτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐν-
 δείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμηκὸς πιλᾶτε,
 ἢ ἐπαύτατο οἷγε πρῶτον ἀγαπήσαντες. Εἰδὼν γὰρ αὐτοῖς τρίτην
 ἔχον ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θεῶν προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία
 θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἰς τε νῦν τοῦ χριστιανῶν ἀπὸ
 τῆς δὲ ὀνομασμένων ἐκ ἐπέλιπε το Φύλον. Latina ex Gele-
 nii interpretatione sic habent: eodem tempore fuit IESVS,
 vir sapiens, si tamen virum eum fas est dicere.
 Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eo-
 rum, qui libenter vera suscipiunt, plurimosque tam de Iudae-
 is, quam de gentibus sectatores habuit. Christus hic erat,
 quem accusatum, a nostrae gentis principibus, Pilatus cum ad-
 dixisset cruci, nihilominus non destiterunt eum diligere, qui
 ab initio coeperunt. Apparuit enim is tertia die viuus, ita ut
 diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda praedixerunt,
 & usque in hodiernum diem Christianorum genus ab hoc de-
 nominatum non deficit. IESVM dicit homine fuisse maio-
 rem, auctoremque miraculorum, ac veritatis doctorem,
 Chri-

Christum ac Messiam esse, qui cruci licet fuerit affixus, in vitam tamen redierit, habeatque christianos sectatores.

II. Sitne genuinum indubitatumque hoc testimonium, a Iosephi profectum manu & calamo, an subditum & a christianis insertum, vel saltem interpolatum, per seculum multum diuque quaesitum, & in utramque partem decertatum fuit, ex quo tempore Lucas Oslander, Theologus clarissimus, & Hubertus Sifanius, Ictus Altorffinus, signa praetulerunt. Viri eruditissimi, Christophorus Arnoldus, Io. Andreas Bosius, Georg. Wolfgangus Wedelius, Antonius van Dale, Carolus Daubuz, *Daubuz et Martini praepositio* M. Martini & alii dignum censuere locum, quem tractatione quisque singulari exquireret ac pertractaret. *laudantur a Lud.* Laudatus modo Bosius complures enumerat, qui vel genuinum affirmarunt, vel reiecerunt, cuius tamen ipsius non *deo in Theol. Doct.* satis constat sententia, cum scriptum non sit perfectum absolutumque; quibus haud pauciores addi possunt, post illius fata qui tractarunt vel attigerunt hoc argumentum. Longa hos serie vir de historia christiana Ecclesiae antiqua meritissimus B. Ittigius e Daubuzio recenset, & nonnullos addit, in Histor. Eccles. prim. sec. p. 356. & Prolegom. ad Iosephum. Aceruo si granulum licet adiacere, ab affirmantium quoque stant partibus, e veteribus Sophronius, itemque Casp. Varrerius, Lusitanus, Philippus Mornaeus, Io. Schmidius, Theologus Argentoratenfis, Io. Christfried Sagittarius, Mich. Waltherus iunior, Petr. Lambecius, C. S. Schurzfleischius, Wilh. Ernestus Tenzelius, Io. Deckherrus, Io. Christoph. Rumetschius, Theodorus Hornius, Io. Henichius, Seuerin. Waltherus Slüterus, Dan. Maichelius, Seelenius, Hadrianus Iunius, Guilielm. Caue, Eduardus Stillingflet, Io.

Io. Ernestus Grabius, Wilh. Reading, Iac. Crullius, Hermannus Witfius, Salomo van Till, Isaacus Iaquelot, Hauecampius, Fr. Spanhemius, Io. van Marck, Guilielmus Bonjour, M. Martini, P. D. Huetius, Antonius Pagi, P. Dominicus de Colonia, Honorius de S. Maria, & alii. Negantibus accedunt Christianus (non Christophorus) Noldius, Sebaldu Snellius, Henr. Kippingius, Guilielmus Vorstius, Petrus Rabus, Io. Richardsonius, Richardus Simon, & qui latet sub literis C. D. G. P. I. S. G. qui Carolum Daubuz refellit. Mediis, qui probant, sed ita, vt interpolatum censeant, se adiungunt Perizonius, Retardus, Thomas Ittigius, Io. Alb. Fabricius, alii: dubiis ac nil definientibus accensendus est Io. Clericus, etsi facile sit colligere, in quam partem propendeat, cum acriter propugnat, locum de fratre Christi Iacobo, quem Iosephus dicit ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου χριστοῦ, Antiq. L. XX. c. 8. subditum esse a christianis, conf. Art. Crit. P. I. p. 21. vol. 2. p. 283. 291. sq. W. Wotton si subiectum maxime sit, antiquum tamen esse opinatur, v. Fabricii Lux Euangelii p. 16. sq. Bibl. Graec. L. IV. c. VI. §. V. Cl. a Seelen Med. Exeg. P. II. p. 423. sq. du Pin Bibl. Eccles. P. I. p. 37. sq.

III. Non quidem robustiores affirmantium partes fient, si post Magnificum virum, summum Polyhistorum, Georg. Wolfg. Wedelium, qui hoc de loco pluribus egit in Cent. II. Dec. II. n. 1. iis me adiungam; integrum erit tamen eas amplecti, & vel postremos e longinquo sequi. Disputatas vtrunque ab eruditis rationes huc transcribere nec animus est, nec instituti postulat ratio; tantummodo breuiter exponere iuuabit, quae mentem has ad partes alliciant pertrahantque. Historiam suae gentis scribebat Iosephus, cuius legem esse nouerat, vt nihil non veri scribere auderet, nec gratiae quicquam, vel odio tri-
bueret,

bueret, quam ipse etiam sibi statuit, eos improbens scriptores, qui a veritate recesserant, in Prooem. p. 3. idque se fecisse iactitat L. VIII. c. 2. etsi contra fecisse aliquando arguatur. Fabricius Bibl. Graec. L. IV. c. VI. §. 4. p. 234. Historici igitur satisfactorius titulo ac muneri, non potuit non, ubi de Pilati rebus, fusius & ex instituto agebat, intexere narrationem de Christo, qui tot tantisque miraculis suos inter populares, & in vicinia, ipsisque Romanis cognitus, qui tanta animorum populique & sacerdotum commotione apud Pilatum accusatus, & ab inuito multumque reluctante innocens ad crucis supplicium condemnatus erat, cuius mortem tot & tanta insigniuerant miracula, exteris etiam obseruata, quem a mortuis in vitam rediisse fama constans, a Romanis militibus & Christi discipulis disseminata, a Iudaeis licet, quantum in ipsis, suppressa, praedicabat, qui denique tot myriades sectatorum, e Iudaeis pariter ac Graecis Romanisque, habebat. De hoc filere prorsus, & nihil scribere quicquam, hoc quidem fuisset studium partium aperte profiteri, & rem decantatissimam, quae magna pars historiae esset, omittere, cum tamen res multo minoris momenti consignarit. Et dum breuior est, quam rei varietas & magnitudo postulabat, argumentum hoc est, quod reluctanti animo particulam istam suis inseruerit monumentis.

IV. Sine dubio ab amicis, qui historiae suae gentis scribendae fuerant auctores, e quibus nominatim laudat Epaphroditum, Prooem. p. 2. puto eundem, qui Neronis fuit libertus, & cui Epictetus seruiit; num eundem, cuius Apostolus mentionem facit, quique fuit administrator Euangelii, Philippensium Apostolus, Phil. II. 25. IV. 18. Col. I. 7. merito dubitatur, Fabricius Bibl. Graec. L. IV. c. 7. p. 257. in primis ex Flauiana Augustorum familia,

S

lia,

lia, iterum iterumque, vt fieri solet, interrogatus fuit, de CHRISTO, qui tanti nominis esset, suaeque gentis homo, quid sentiret: quibus vt satisfaceret, pericopam inseruit controuersam, qua exposuit, quae fama de eo publica fuerit. Neque enim animi eum sui, sed vulgi prodidisse sententiam, vel superius laudata eius verba satis videntur prodere, cum Iacobum fratrem dixit Iesu, *τὸ λεγόμενον χριστὸν*, qui dicebatur Christus. Sinistre de eo si scripisset, & vel reticuisset, quod pro Messia fuisset habitus, & vel miracula, vel resurrectionem negasset, aut in dubium saltem vocasset, aduersarios habuisset ac contradicentes non christianos modo e Iudaeis, qui Romae frequentes erant, conf. Rom. XVI. verum ipsos etiam Romanos, & christianos & paganos, in quibus adhuc superstites fuisse, qui *ἀντίπαλοι* & spectatores fuerant Christi & miraculorum & supplicii, vix dubium habet, in primis autem Augustam Flauiorum familiam, cuius ipse cliens erat, nomen Flauii inde adeptus & ius ciuitatis Romanae, quaeque christianis non infensior erat, nihil aduersi contra christianos, ante Domitianum cogitans, teste Eusebio L. III. c. 17. imo christianos in suis numerabat, ad martyrium sub Domitiano abreptos. Kortholt de Persec. Eccles. primaevae c. II. §. 9. 10. Braunius Select. Sacr. L. I. §. 26. sq. Bosius de testim. Ios. p. 99.

V. Certum ego atque statutum habeo, primos in urbem pertulisse famam de Christo, & fidem christianam illos, qui Christi audierantque viderant miracula in Palaestina, executores & spectatores fuerant supplicii ac miraculorum testesque resurrectionis, milites videlicet, primi certe e gentibus, qui fidem christianam sunt amplexi, Actor. X. quos reuerenter habere debuit, suam ne fidem perderet. Ipsa breuitas parumque cohaerens oratio argumento

gumento videntur esse, quod animo non propenso beneque animato, sed alieno ac reluctanti ista scripserit, quaecunque scripsit, fufius de Christo dicturus pro rerum varietate ac magnitudine, si bene de eo sensisset, & ex animi scripsisset affectu. Neque vero scripsit quicquam, quod non praecipui Iudaeorum, & magno in Senatu qui erant, cognouerant, & negare non poterant, & tamen in sua pertinaces persistebant religione, nec Christi se partibus adiungebant, conf. Matth. XXVIII. II. seq. Actor. IV. 13. quia spei ipsorum hoc erat aduersum, quae vnice in regno terreno & felicitate ciuili collocata erat. Mirum itaque non est, Iosephum in Iudaicae fidei persistisse sacris, etsi vulgatam de Christo famam scriptis intexuit suis, qui in Vespasiano completam statuit Dei de rege ex oriente prodituro promissionem, de Bell. Iud. L. VI. c. 23. Tum enim *pluribus persuasio inerat, antiquis sacerdotum literis contineri, eo ipso tempore, ut valesceret oriens, profectique Iudaea rerum potirentur, quae ambages Vespasianum ac Titum praedixerant, ut prodidit Tacitus, Hist. L. V. c. 13. quae repetit etiam Suetonius in Vespas. c. 4.*

VI. Videtur omnino Iosephus prodidisse aliquid peruersitatis, Iudaicae in Christum odii, cum breuiori de Christo narrationi statim subiungit fusiorem de libidine iuuenis Romani, Decii Mundi, & Sacerdotibus Isidis, qui lenones fuerant, & libidinis ministri, ut aestum ille libidinis cum Paullina, honestissima matrona, in templo, sub Anubis specie, impleret, promittens, ex se Deo Deum natum iri. Capite luerunt crimen sacerdotes de cruce suspensi, & sacra Aegyptiorum, vnde Isidis acceptus erat cultus, atque Iudaica a Tiberio Roma pulsa sunt, Antiqu. L. XVIII. 4. Nullus hic locus erat narrationis de turpitudine in Isidis sa-

cris Romae deprensa, ubi de fatis agit Iudaeorum sub Pilato atque Tiberio; nisi eo factum sit sine, ut causam ostenderet, cur Aegyptiorum & Iudaica Sacra Tiberius Roma expulerit. Nihil quidem de pulsis Aegyptiorum sacris differte addit Iosephus, nisi quod Isidis templum illud, in quo nefas erat perpetratum, destructum commemoret, & sequenti demum cap. V. exponat, quod ob Fulviae iniuriam, a Iudaeo illatam, in Sardiniam deportati sint Iudaei, & reliqui vrbe expulsi, quod tamen cum, teste Tacito, factum sit anno quinto Tiberii, octo annis ante Pilati in Iudaeam aduentum, hic locum non inueniebat. v. Martini Dissertat. critiques p. 268. Tacitus quidem Annal. II. c. 85. & Suetonius in V. Tiber. c. 36. de pulsis Roma Aegyptiorum atque Iudaeorum sacris, sed nil quicquam de libidinibus Decii Mundi commemorant. Tertullianus Apol. c. XV. ait, se posse *moechum Anubim* commemorare; num ad hanc respiciat rem gestam, dicere non habeo. Pseudo-Hegesippus, sine dubio ex Iosepho, Mundi istius amores recenset, L. II. c. 4. sed de pulsis eo nomine Aegyptiorum sacris, itemque de Fulvia profelyta, a Iudaeo decepta, Iudaeisque propterea Roma pulsas tacet, istamque de Mundo narrationem praemittit, uti fas est, si quidem vera, recensione de Christo cruci suffixo, & morti Iohannis Baptistae, quae c. V. habetur. Cur itaque Iosephus admodum longam inseruit narrationem de libidine Mundi, qui Anubidem se finxit, Deumque ex se Deo genitum iri dixit, & breui narrationi de Christo subiungit? Hegesippus propterea se eam repetiisse scribit, ut inde cognoscatur deformitas Imperatoris, cuius exemplo talia sint patrata: Sed Tiberius tamen horrendum vindicavit facinus. Iosephus nullam affert rationem, cur istam repetat historiam. Sic enim cum relatione de Christo connectit:

Et:

Et: circa eadem tempora etiam aliud Iudaeos turbavit incommodum, & Romae in sacris Isidis summa turpitudine deprehensa est: dicam igitur prius de Isiacorum nefando scelere, ac tum demum res Iudaeorum persequar. Nullus hic locus, nulla ratio erat inferendi nefandam Decii Mundi libidinem, quam mirum est non in dubium fuisse ab eruditis vocatam, cum solus Iosephus eam referat, Romani scriptores taceant. Non bono id animo fecisse videtur Iosephus. Volueritne Romanis aegre facere, fortasse exprobrantibus, quod Iudaeorum Sacerdotes IESVM, tot miraculis atque beneficiis erga populum insignem, infami crucis affecerint supplicio; an christianis, quod Romae eodem tempore homines foedi atque impuri eodem supplicii genere fuerint affecti, quo Iesus, Christum & Deum quem crederent; an tacite suggerere occasionem suspicandi, fortasse furtiuo amore procreatum esse, quem virginis filium iactitarent christiani, Deique filium crederent. Iosephus Gorionides Ebraeus posset hanc suggerere suspicionem, qui dum rem istam narrat, eas adhibet formulas, quam Mariam, Christi matrem, adhibuisse legimus. Cum personatus Anubis dixisset, multas mulieres ex Diis Deos peperisse, respondisse Paulina refertur: *O beatam inter mulieres, quam Deus amore suo dignatus est.* Cumque postea rem gestam marito enarrasset, ille respondit: *O felices nos, quos Deus respexit: omnes etiam mulieres beatam illam praedicabunt, dicentes: O te felicem, Paulina, quae Deo Anubi sociata fuisti,* c. XLIV. p. 531. edit. Breith. conf. Chr. Arnoldi Epist. de Fl. Iosephi testimonio p. 76. 121. Quod Iosephus fortasse tacite innuit, id postea Iudaei, nequissimi mortales, & cum iis Cellus, diserte tradiderunt, Mariam ex Pandera, homine impurissimo, concepisse Iesum. Vid. I. H. Maii Obseru. Sacr. L. IV. p. 82. sq. Certe in libro

Toldos Ieschu, quem Wagenfeilius in lucem pertraxit, dicitur *filius adulterae*, & *ממסר* *mamsfer*, *spurius*, v. Eifenmenger *entdecktes Judenthum*, P. I. c. II. p. 105. Poleman *Diff. de Beelzebul* p. 17. Fortasse suggerere tacite Iosephus voluit Domitiano, vt, sicuti Tiberius Aegyptiorum Sacra Romae sustulit, & Iudaeos Roma pepulit, ob factam Fulviae a Iudaeo iniuriam; sic christianorum quoque religionem proscriberet, eosque submoueret. Certe eodem anno, quo Iosephi desinit historia, XIV. imperii sui Domitianus vexare coepit christianos, dirisque modis excruciare. v. Hieronymus *Catal. Scriptor. Eccles.* c. IX. XIII.

*Ananus quos Domitianus exulit Ner-
vare vocavit vidi.
Papi Epistol. Hist.
Ecc. p. 103.*

VII. Ad Iosephi characterem atque ingenium quod attinet, magisne inclinarit ad fidem christianam, quam tenax patriae fuerit religionis, hic cum dicendi locus sit, breuiter de eo differemus. Inclinati ad Christi partes animi haec interpretantur nonnulli indicia, quod L. XX. c. VIII. de Iohanne baptista, & L. XVIII. c. 7. de Iacobo iusto, Christi fratre, bene senserit. Illum namque laudat, vt virum optimum, qui Iudaeos ad virtutis, pietatis iustitiaeque studium excitavit, cuius innocentis caedes, de Iudaeorum opinione, causa fuerit, quod Herodis exercitus fuerit fusus & caesus, quod Eusebius ex eo repetit, *Hist. Eccles.* L. I. c. XI. quodque indigna mors poenas in gentem deriuavit, Hierosolymaeque interitum conciliarit, quod & Hieronymus e Iosepho tradit, de *Scriptor. Eccles.* c. II. Hunc, fratrem Iesu, tradit, quod summus Pontifex, Ananus, impietatis reum peractum lapidandum tradiderit, idque factum omnibus bonis legumque studiosis displicuerit vehementer, L. XX. c. VIII. His accedit, quod ad pedes sessitavit Gamalielis, qui mitius in Senatu sensit de Christo, *Actor.* V. 34. sq. cuius iudicium haud potuerit ignorare Iosephus, perinde ac, quod eius olim discipulus

discipulus Paulus fidem christianam magno praedicaret ardore, quem iuuenis ipse Romam profectus potuerit audire atque cognoscere. Non itaque mirum esse aiunt, quod talis de Christo inserta sit pericope. Verum de Iohanne quae retulit, sine vlllo intuitu, quod Christi fuerit praecursor, id quod Euangelica tantum docet historia, potuit referre, historici partes expleturus, vulgique opinionem tradere. Relationem de Iacobo rei veritas & fama in populo expressit, non Christi amor. Gamaliel diu adhuc post haec vixit, nec tamen a fide patria recessit, etsi vidit christianae fidei progressum & amplificationem, suaeque disciplinae alumnum Paulum eius acerrimum esse praeconem non ignorare potuit: nam ad Christi eum partes transisse fabula est, v. lo. Casp. Graunii erudita Diff. qua exponit historiam Gamalielis Sen. §. VIII. Paulus inuisus erat suis olim fratribus, & ab iis Romanis ad mortem tradebatur. Fuit Romae Iosephus iuuenis, sed num sit congressus cum eo, an iis se associarit, qui deferebant eum, & merebantur elogium, quod videntes non viderent, Act. XXVIII. 26. non habeo dicere. De Christo retulit, non quae sua, suaeque gentis de eo tum esset opinio, sed quae fuerat, cum in terris versaretur, & christianorum tum erat, quam non ingratam nouerat Flauiae genti, ipse licet animo studioque a Christo diffideret. Et quod ex fama retulerit, quaecunque retulit, vel id possit esse argumento, cum scribit, plures Christum, in terris dum fuit, e gentibus sibi adiunxisse sectatores, cum vix vnus & alter fuerit. Et cum mala publica repetat a caede innocentium Iohannis Baptistae & Iacobi, de Christo autem, qui illis maior erat, & foedo supplicio erat affectus, de Pilati sententia innocens scelerisque purus, altum teneat, silentium, & potius foedam subiungat historiam,

storiā, Iosephi hinc licet erga Christum colligamus animū. Nec vero rarum est, ut historicus referat, a quibus ipse tamen abhorret, nec suū promat iudiciū, sed lectori relinquat. Et de Iosepho observatum est, quod gentilismo non nunquam aliquid indulgeat & blandiatur. Sic L. IV. Antiqu. c. VIII. p. 121. scribit: *Diis alienis nemo loquatur male: fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda*; & L. II. contra Apionem p. 1077. illud Exodi: *Diis non detrabes, & principi populi tui non maledices*, ita interpretatur, quod neque ridendi, neque blasphemandi sint ii, qui apud alios Dii putantur, quae menti Scripturae diuinioris haud convenienter scribit. conf. Grotius de Iure Belli & Pacis L. III. c. V. §. II. n. 4. Ita solent subinde eruditi historici, qui diuersarum partium amant eruditionem, rem aliquam enarrare, ut partibus aliquid indulgeant, earumque sibi studium & fauorem adiungant, ut vni tamen adhaereant ipsi.

IX. Non omnino contemnendum est argumentum, quod Codices consentiant, exhibeantque nostrum de Christo locum. Non quidem exstant hodie codices tam antiqui, sed viderunt eos tamen ac voluerunt veteres Ecclesiae doctores, Eusebius, Sophronius, Hegesippus siue Ambrosius, Hieronymus, Isidorus Pelusiota, Sozomenus, Cedrenus, Nicephorus, Suidas, qui & antiquiores usurpauit codices, & alios voluit scriptores, Albertus Stadensis, Galatinus, & alii, qui ante renatas literas flourerunt. Neque enim fieri facile potuit, ut omnes essent corrupti, si vel vnus & alter a christiano esset interpolatus. Si qui codices locum non habent, veri magis simile est, a Iudaeis eum fuisse eiectum, quam a christianis insertum, quae Whistoni est opinio, Relat. nouant. 1722. p. 842. Hi enim non carent argumentis pro Seruatore Iesu, Deo
ac

ac Domino suo, nec Iosephi indigent testimonio: illi contra ringentes vident, ei testimonium a suae gentis ac religionis homine perhiberi. Neque est, vt Eusebium, ducem & antesignanum, reliquos dicamus esse secutos, qui post ipsum reperiuertunt Iosephi locum, cum plerique diuersi sint ab Eusebio, & ex Iosepho potius & ipso auctore verba desumpsisse videantur. Historici itaque officium & Codicum consensus pro Iosepho auctore pugnant, ita Dominicus a Colonia, apud Selenium Miscell. p. 47. II. §. 3. p. 58. sq. v. Martini Dissert. sur Ioseph. c. II. & IV.

IX. Neque inferi potuisset a christiano locus, quin facile potuisset fraus animaduerti. Iosephus enim sub finem Antiquitatum numerum ponit *σίκων versuum*, quod XX. libris & *ἑξ μυριάσι σίκων*, sexaginta millibus versuum comprehendantur. Hoc ipso communiuit quasi suam Archaeologiam, vt ne quis vel adderet, vel demeret aliquid. Quod si tanta fuisset insuta lacinia, quae vltra duodecim versus, si pro lineis accipiantur, vti fas est, possit conficere, mirum foret, non ab vlllo veterum fuisse animaduersum atque indicatum. Ita mos erat veterum, vt numerum indicarent versuum, vt & de magnitudine constaret libri, & discerni possent auctorum libri, & incorrupti manerent, nec vel augerentur, vel mutilarentur, quo de argumento pluribus egit Stolbergius in Diss. de Stichometria veterum, quae annexa est Tract. de Soloeicisms, p. 406. sq. vbi §. I. plura affert exempla scriptorum, tam sacrorum N. T. quam profanorum, in quibus *σίκων* fuerunt numerati, nec vero Iosephi commemorat, quod primus facile indicauit Magn. Wedelius, & non sane nullius est ponderis argumentum.

T

X. Non

X. Non omitti hic debet Macarii martyris, Eusebio antiquioris, testimonium, quod primus ex Aëtis Sanctorum repetiuit eruditissius W. E. Tenzelius in Colloqu. Menstr. an. 1697. p. 559. Verba sic habent: Ἰωσήφῳ ὁ ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεὺς γενόμενος, καὶ ἰσορῶν μετ' ἀληθείας τὰ κατὰ Ἰσραὴλ, μαρτυρεῖ τὸν θεὸν ἀληθινὸν γεγονότα ἐνανθρωπήσαντά τε καὶ σταυρωθέντα, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθέντα, ὃ τὰ συγγράμματα ἐν τῇ δημοσίᾳ ἀποτίθεται βιβλιοθήκῃ. λέγει δὲ ἕτας. γίνεται δὲ κατὰ τῶν ἰὺν καιρὸν Ἰησοῦ σοφός. κτλ. *Iosephus Sacerdos Hierosolymitanus, quique historiam Iudaeorum integra fide ad posterum tradidit, testatur, Christum verumque Deum fuisse incarnatum & crucifixum, tertiaque die resuscitatum, cuius libri in publica bibliotheca repositi sunt;* (Dan. Cardoni interpretatio haec omittit) *Dicit vero ita: eodem tempore fuit Iesus sapiens &c.* sequuntur verba Iosephi, quae tamen nec per omnia Iosephi, nec Eusebii, magis tantum Iosephi, verbis respondent. Ante Eusebium vixit Macarius, & cubiculi imperatorii praepositus appellatur, & coram tribunali Imperatoris ista verba protulit, & ad bibliothecam publicam, in qua reconditam Iosephi historiam fuisse, & Hieronymus obleruat, prouocat, vt princeps in hoc genere argumentum reputari possit. At vero si non subiecta, interpolata tamen haec Acta Macarii erunt, secundum celeb. I. A. Fabricium Bibl. Graec. L. IV. c. VI. §. 5. p. 237. 19. Non repeto, quae Tenzelius pro eorum auctoritate differit, hoc tantum addo, quod non liceat affirmare statim, hac etiam parte ea interpolata esse, cum tam multi veteres rem eandem tradant, quos ipse longa serie enumerat.

XI. At non prouocant ad Iosephi locum antiquissimi Patres, Iustinus Martyr, Tertullianus, Cyprianus & Origenes, Eusebio antiquiores, nec eo vtuntur testimonio, cum
illi

illi tamen contra Iudaeos disputent. Sed variae possunt esse causae, cur illa verba non ab iis citentur. Fortasse vñ sunt exemplari a Iudaeis corrupto, aegre ferentibus, a Iuac gentis homine tale tribui Iesu nostro testimonium, quod si factum est, tum maxime factum censeretur debet, cum recens adhuc fuit, nec plura disseminata fuerunt exemplaria. Deinde accommodata observatum est Martinio, quod Iustino propositum fuerit e Scriptura S. disputare cum Tryphone Iudaeo, cui instituto convenienter acturus non potuit vti Iosephi testimonio. Simile institutum fuit Tertulliani ac Cypriani, qui secutus exemplum magistri est, & contingere potuit, vt non viderint Iosephi libros, tum adhuc rariores. Fortasse aperte reiecerunt Iudaei Iosephi testimonium, tanquam hominis partium studiosi, & nimium Christo fauentis. Atque eo pertinere possint Origenis verba in Matth. XIII. v. 15. vbi Iosephus dicitur Ἰησοῦν ἠκούει καὶ ἀδέξαμενος εἶναι χριστόν, *non recipiens, Iesum esse Christum*; & L. I. contra Celsum ἀπιστῶν τῷ Ἰησοῦ ὡς Χριστῷ, *non credens in Iesum velut Christum*, vt quasi respondeat Iudaeis, Iosephum christianorum partes sequi dicentibus, ob verba Iosephi controuersa. Photius non excerpfit istam e Iosepho partem; sed institutum ei non fuit referre, a tot aliis quae relata erant. Ita enim solet fieri, si in summam redigantur auctores, vt huic allubescat, quod alter praeterit, & contra negligantur, in quo alii sibi perplacent. Pluribus silentii causas perquisiuit laudatus ante Martinus c. V. & superius laudati eruditissimi viri, Bosius, Ittigius, Wedelius, Huetius, Moynius, Herm. Witfius, Fabricius, Daubuzius & alii fusius haec disputant, & in vtramque partem argumenta exquirunt ac diiudicant.